

Колись, як Північна Країна була ще молода, мала вона дуже короткий і дуже простий кодекс товариських і громадянських цнот. Якщо хатні клопоти здавалися нестерпним тягарем і якщо при вогнищі невідступно гнітила самотність, тоді зайди з Півдня, не мавши нічого кращого, платили визначену ціну й брали за себе тубільних жінок. Жінкам то були наче ворота до раю, бо, сказати по правді, білі заволоки краще гляділи їх і краще до них ставилися, ніж індіанські чоловіки. Заволоки так само були задоволені з цих торгів, та й індіанці також. Продавши своїх дочок і сестер за бавовняні укривала й застарілі рушніці, промінявши свої теплі хутра на рідкий перкаль та погане віскі, сини землі швидко й безжурно йшли назустріч смерті, що косила їх скоробіжними сухотами та іншими пошестями, невід'ємними від благ вищої цивілізації.

В пору тієї аркадійської простоти Кол Голбрейс мандрував Північчю й заслаб десь біля Долішньої річки. Ця пригода значно пожвавила будні милосердних сестер Святого хреста, що дали йому притулок і лікували його. Однак їм і не снилося, який гарячий трунок уливався в його жили від дотику їхніх ніжних рук і від лагідного догляду. Кола Голбрейса опосіли чудні думки й не давали йому спокою, аж доки він спинив свій погляд на Магдалині — вихованці милосердних сестер. Але він не дав того знака, терпляче чекаючи слушного часу. Як настала весна, він трохи оклигав, а коли сонце знову почало виписувати по небу золоті кола і вся земля завирувала життям, він зібрався на силі й вирушив у дорогу.

Ну, а Магдалина — вона була сирота. Її білий батько не вступився з дороги голомозому ведмедеві та й загиб. Тоді її мати, індіанка, залишившись без чоловіка, що сповнював її комору на зиму, здумала піти на ризик — дочекатися, поки лосось вийде нереститись, маючи п'ятдесят фунтів борошна та півстілки сала. Після такої спроби дівчина Чукра й пішла жити до милосердних сестер. І відтоді почали її звати іншим ім'ям.

Однак Магдалина мала родичів, і з них найближчий був розпусний дядько, що нищив своє здоров'я трунком білих людей — віскі. Йому щодня хотілося побувати з богами, себто ноги його шукали найкоротшої дороги до могили. Тверезий буди, він страшенно мучився. А що таке сумління, він не знав. До цього старого гультая й удався Кол Голбрейс. Вони довго розмовляли один з одним і викурили багато тютюну. Обидва дали якісь взаємні обіцянки, і врешті старий поганин узяв кілька фунтів сушеної лососини та свого човна з березової кори й подався до місії Святого хреста.

Ніхто не знає, що він там наобіцяв та що набрехав, — сестри ніколи не плешуть язиками, — але як він вертався, то на його смаглявих грудях висів мідяний хрестик, а в човні сиділа його небога Магдалина. Того ж вечора відбулося гучне весілля й потlach, і два дні після того ніхто в селі не ловив риби. Проте сама Магдалина вже вранці по весіллі обтрусила з мокасинів порох із Долішньої річки й попливла зі своїм чоловіком у човні, підпираючи його жердиною, на Горішню річку, в країну, що звалася Пониззя. З Магдалини стала гарна дружина, вона допомагала чоловікові в усіх труднощах і варила для нього їжу. Вона не дозволяла йому зайвого, аж доки він і сам навчився заощаджувати золотий пісок та пильно працювати. Нарешті, він забагатів, збудував хатину в Серкл-Сіті й такий був щасливий у родинному житті, що багато чоловіків йому заздрили.

Тим часом Північна Країна виросла, і з'явилися в ній громадські звичаї. Досі Південь надсилав своїх синів, а тепер посипалися й дочки. Вони не були ані сестри, ані жінки прийшлим чоловікам, а проте зуміли втовкмачити їм нові погляди й завести новий лад життя відповідно до свого смаку. Жінки-індіанки вже не збиралися танцювати, не водили стародавніх вірджинських танків і не звеселяли себе "Ден Такером". З властивим їм стоїцизмом, не скаржачись, спостерігали вони з своїх хатин, як порядкують їхні білі сестри.

Тоді з плодючого Півдня прийшла нова навала через гори. Цього разу то були жінки, що згодом узяли владу в усьому краї. Їхнє слово було

закон, а їхній закон був наче криця. Вони хмурилися на індіанок, а ті білі жінки, що прибули перше, враз припишкли й полагіднішали. Знайшлися такі нікчеми, що стали соромитися свого подружжя з дочками землі й невдоволено позирали на своїх смаглявих дітей; але були й інші, правдиві чоловіки, що пишалися своєю вірністю шлюбній присязі. Коли пішов звичай розлучатися з тубільними жінками, Кол Голбрейс не дався на спокусу, хоч за це довелось йому відчути на собі тяжку руку тих жінок, що прийшли сюди наостанку, знали найменше, а проте керували краєм.

Одного дня виявилось, що в Горішніх землях ген-ген вище Серкл-Сіті є золото. Собачі запряги принесли цю чутку до Солоної Води; кораблі, що возили золото, перевезли принадну звістку через Тихий океан; телеграфні дроти й кабелі загули нею; і вперше світ почув про річку Клондайк та Юконський край.

Досі Кол Голбрейс жив спокійно. Він був добрий чоловік Магдалині, і вона принесла йому щастя. Але поволі стала Голбрейсові недогода: він відчув невиразний потяг до товариства, що було йому рівня, до життя, з якого його вижбурнуто; почало рости бажання, яке часом посідає чоловіків — вихопитися на волю й зажити знову радощів молодості. До того ж річкою пливли неймовірні чутки про дивовижне Ельдорадо, звабливі описи міста з хатин і наметів та кумедні оповідання про чечако, що заповіднили всю країну. Серкл-Сіті завмер. Усі рушили річкою проти води, щоб утворити там новий дивовижний світ.

Чутки ті бентежили Кола Голбрейса, аж врешті він захтів побачити все на власні очі. Тому, як скінчилося зимове промивання, він наклав зо дві сотні фунтів піску на велику вагу компанії і взяв чека, щоб у Доусоні одержати таку саму вартість. Потім доручив свої копальні Томові Діксонові, поцілував Магдалину на прощання, пообіцяв вернутися раніш, ніж поплине перший шерет, і сів на пароплав, що плив річкою проти води.

Магдалина чекала. Чекала всі три місяці літнього дня. Вона годувала собак, забавляла малого Кола й дивилась, як згасало коротке літо і як вирушало сонце в свою довгу подорож на південь. І ще багато молилася,

— як усі сестри Святого хреста. Настала осінь. На Юконі з'явився перший шерет, королі Серкла повернулися до зимової роботи в своїх копальнях, тільки Голбрейса не було. Мабуть, Том Діксон дістав листа, бо його люди привезли Магдалині сухих ялинових дров на цілу зиму. Компанія, певно, теж одержала листа, бо її собачі запряги навезли Магдалині повну комору найліпших харчів. Компанія переказала також, що вона може користуватися в них необмеженим кредитом.

Споконвіку вважають, що головне чоловіки приносять жінкам лихі вістки; проте цього разу чоловіки мовчали й тільки інколи лаяли крутим словом одного свого товариша, що був далеко. Зате жінки не стуляли вуст. Тож Магдалина скоро довідалася про дивні Колові вчинки, а також про одну грекиню-танцюристку, що бавилася чоловіками, як дитина мильними бульками. Та Магдалина була індіанка і, крім того, не мала приятельки, щоб піти до неї по мудру пораду. Цілий день вона то молилася, то міркувала, а ввечері, швидка в своїх постановах і вчинках, запрягла собак, прив'язала малого Кола до санок і рушила в дорогу.

Юкон ще вільно котив хвилі, проте забережні усе більшали, і з дня на день річка скидалась на дедалі вужчий і брудний струмок. Той, хто сам не долав такої дороги, ніколи не зрозуміє, що вистраждала Магдалина, проїхавши сто миль прибережною кригою, а потім ще дві сотні миль збитим шерехом, коли річка вже добре замерзла. Та Магдалина була індіанка, тому вона якось зуміла витривати. І ось одного вечора до хатини Мелмюта Кіда хтось постукав. Кід нагодував собак, що мало не здихали з голоду, поклав кріпенького хлопчика до ліжка, а тоді взичив уваги знесиленій жінці. Поки Магдалина розповідала свою історію, він стяг з неї закоцублі мокасини й заходився штрикати вістрям ножа по ногах, перевіряючи, доки вони відморожені.

Мужній і суворий, Мелмют Кід мав у собі щось делікатне, жіноче, тому навіть найлютіші собаки почували до нього довіру і найхолодніші серця звірялися йому з свого клопоту. Не те, щоб Мелмют Кід домагався цього. Люди самі горнулися до нього, як квітки до сонця. Казали, що навіть сам панотець Рубо сповідався йому, а чоловіки й жінки Північної Країни

завжди стукали до його дверей — до дверей, що ніколи не замикалися. Магдалина гадала, що він не може допуститися помилки або злого вчинку. Вона знала його здавна, ще відколи стала жити серед людей батькової раси; і їй, напівдикунці, здавалося, що в ньому зосереджена споконвічна мудрість і що очі його можуть бачити прийдешнє.

В країні панували облудні ідеали. Громадські звичаї в Доусоні були вже не такі, як колись, а швидкий розвій Північної Країни крив у собі й погане. Мелмют Кід усе це розумів і добре знав Кола Голбрейса. Він знав, що хапливе слово часто може наробити лиха; а до того ж він хотів засоромити чоловіка й добряче провчити його. Отож другого вечора він покликав до себе на раду гірничого інженера Стенлі Принса та Джека Гаррінгтона, на прізвисько Щасливець Джек, із його скрипкою. Тої ж ночі Бетлз, що багато чого завдячував Мелмютіві Кіду, запряг собак Голбрейсових, прив'язав малого Кола до санок і подався в темряві до річки Стюарт.

II

— Ну, раз-два-три, раз-два-три. Тепер назад. Ні-ні! Грай спочатку, Джеку! Дивіться — отак!

Принс елегантно виконав потрібне "па", бо ж він був мастак водити котильйон.

— Отже: раз-два-три, раз-два-три. Назад! Так! Оце вже краще. Спробуйте знову. І не дивіться собі на ноги! Раз-два-три, раз-два-три! Менші кроки! Ви ж не собак поганяєте. Спробуйте спочатку. Так! Добре. Раз-два-три, раз-два-три.

Принс і Магдалина все крутилися в нескінченному вальсі. Стола й ослінчики повідсовували під стіну, щоб було більше місця. Мелмют Кід сидів на лежанці, спершись підборіддям на коліна, й зацікавлено

приглядався. Джек Гаррінгтон сидів поруч з ним, цигикаючи на скрипці та пристосовуючись до танцюристів.

Бо надзвичайної речі здумали досягти з жінкою оті троє чоловіків. І, певно, найдивніше було те, як поважно вони до цієї справи бралися. Жодного атлета не треновано так суворо до змагань, жодного собаку не приучувано так до запрягу, як вони тренували Магдалину. Щоправда, з Магдалини був добрий матеріал, бо на відміну від усіх інших жінок своєї раси, вона змалку не носила важких тягарів і не долала далеких мандрівок. Окрім того, вона була гарно збудована, гнучка, як лоза, і мала в собі багато прихованої грації. Отож цю грацію чоловіки хотіли виявити й сформувати.

— Гірше те, що вона колись не до ладу навчилася танцювати, — мовив Принс глядачам, посадовивши задихану ученицю на столі. — Вона швидко похоплює, та все ж мені було б легше її вчити, коли б раніше вона зовсім не танцювала. Але скажи-но, Кіде, я ніяк не збагну, звідки в неї таке. — Принс чудно ворухнув плечима й головою, як Магдалина під час ходи.

— То ще нічого. На своє щастя, вона зросла в місії, — відповів Мелмют Кід. — То від тяжкої ноші, знаєш, від ремінця, що його закидають на голову. Інші індіанки ходять, погойдуючись куди більше, але вона не носила тягарів, аж поки вийшла заміж, та й то лише напочатку. Зазнала тоді вона біди зі своїм чоловіком. Вони перебули голод на Сороковій Милі.

— Як же нам відучити її від такої ходи?

— Не знаю. Може, довгі прогулянки якимось зарадять цьому? Принаймні хоч трохи вирівняють, правда, Магдалино?

Вона потакнула головою. Коли Мелмют Кід, що геть усе знає, так каже, то так воно й є, і годі.

Магдалина підійшла до них — вона хотіла почати знову. Гаррінгтон оглянув її з ніг до голови так, як оглядають коней. Огляд, певно, вдовольнив його, бо раптом він зацікавлено спитав:

— А що ж отримав той ваш дядько-голодранець?

— Рушницю, укривало й двадцять пляшок гучу [22]. А рушниця зламана. — Останні слова вона вимовила з презирством, наче їй було гидко, що її дівоцтву склали таку малу ціну.

Магдалина добре розмовляла по-англійському, вживаючи багато висловів свого чоловіка, але все ж чути було індіанську вимову — нахил до чудних горлових звуків. Навіть це її вчителі взяли на увагу і тут теж осягли неабияких наслідків.

Під час другої перерви Принс зауважив ще одну річ.

— Слухай-но, Кіде, — мовив він, — що це ми собі думаємо? Вона ж не може навчитися танцювати в мокасінах. Взуй-но її в черевички та пусти по навоскованій підлозі — отоді вона себе покаже!

Магдалина піднесла ногу й непевно подивилася на свої розтоптані хатні мокасини. В попередні роки і в Серкл-Сіті, і на Сороковій Милі вона не раз танцювала в мокасінах і нічого незвичайного в цьому не було. Але тепер... ну, коли щось не гаразд, то кому знати, як не Мелмютові Кіду?

Мелмют Кід таки знав і мав метке око. А тому він, надягши шапку й рукавиці, подався горбком униз, щоб скласти візит місіс Епінгвел, дружині Клова Епінгвела, значного урядового службовця. Кід примітив її зграбну маленьку ніжку одного вечора на балу в губернатора. До того ж він знав, що вона така сама чутлива, як і гарна, отож не важко було попросити в неї невеличкої послуги.

Як він вернувся, Магдалина вийшла на хвильку до другої кімнати. А коли знову з'явилася, Принс аж не стямився з подиву.

— О боже! — охнув він. — Хто б міг подумати! От чарівниця! Та ж моя сестра...

— Твоя сестра англійка, — перебив його Мелмют Кід, — і нога в неї англійська. А ця жінка походить з народу, що має малі ноги. Від мокасинів ступня її трохи поширшала, але вона не зіпсувала ніг у дитинстві, бігаючи за собаками.

Однак ця увага ніяк не зменшила Принсового захвату. Гаррінгтон, як людина практична, дивлячись на граційну ніжку з високим підбиттям, мимохіть згадав огидну ціну: одну рушницю, одне укривало й двадцять пляшок гучу.

Магдалина була дружина короля — короля, що за свої жовті скарби міг би легко втримувати зо два десятки якнайпишніше вбраних красунь; однак ніколи ноги її не знали іншого взуття, крім мокасинів з видубленої лосевої шкіри. Спочатку вона боязко дивилася на малесенькі черевички з білої саєти; але скоро помітила правдиво-чоловічий захват, що сяяв у очах її вчителів. І обличчя їй зачервонілося з гордоців. На хвилину вона сп'яніла від почуття своєї жіночої принадності, потім прошепотіла ще презирливіше:

— Одну поламану рушницю!

Тренування проваджено далі. Щодня Мелмют Кід водив Магдалину на довгі прогулянки, щоб поліпшити їй ходу й відучити від широких кроків. Вони не боялися, що її пізнають, бо Кол Голбрейс та інші давніші мешканці загубилися, неначе діти, серед численних новаків, що заповіднили країну.

Крім того, північний мороз колючий, і ніжні південні жінки, щоб захистити свої щоки від його цілунків, закутувалися в полотняні запони. З запнутими обличчями, загорнені в білячі парки, навіть мати й дочка, здибавшись на стежці, могли б розминутися, мов чужі.

Навчання швидко посувалося наперед. Спочатку воно йшло повільно, але потім раптово прискорилося. І це саме відтоді, як Магдалина приміряла білі саетові черевички й таким чином знайшла саму себе. Почуття самоповаги завжди було в неї, а тої хвилини прокинулася ще гордість її заволоки-батька. Досі вона вважала себе за жінку іншої породи й нижчого племені, яку чоловік з ласки своєї звеличив. Чоловік їй здавався богом, що підніс її за незначні цноти до свого божистого рівня. Однак вона ніколи не забувала, навіть як народився малий Кол, що належить не до його народу. Так, він був бог, а жінки з його народу були богині. Вона могла порівнювати себе з ними, але ніколи не рівнялася до них. Кажуть, що близька знайомість породжує зневагу; так чи так, але Магдалина врешті почала розуміти цих непосидючих білих чоловіків і належно їх цінувати. Щоправда, розум її не звичний був до свідомого аналізу, але їй допомагала жіноча інтуїція. Того вечора, як вона взула черевички й спостерегла неприхований захват трьох своїх приятелів, їй уперше спало на думку зрівняти себе з білими жінками. Поки що йшлося лиш про форму ступні, однак... звісно, на цьому спинитися не могло. Вона зміряла себе їхньою міркою, і віра в божистість її білих сестер схитнулася. Врешті вони теж були тільки жінки, то чому б їй не підвестися до їхнього рівня? Міркуючи про це, вона збагнула, чого їй бракує і, спізнавши свою слабкість, убралася в силу. Вона так старалася, що її три вчителі часто до пізньої ночі дивом дивувалися з предковичної таємниці жіночої вдачі.

Наближався День Подяки[23]. Часом Бетлз прислав з річки Стюарт звістку, що малий Кол мається гаразд. Невдовзі вони повинні були й самі повернутися. Не раз випадковий одвідувач, зачувши танцювальну музику й ритмічне гупання, заглядав до Кідової хатини, але заставав там лише Гаррінгтона, що цигикав на скрипці, та двох його друзів, що відбивали

такт або галасливо сперечалися про якесь сумнівне па. Магдалини вони ніколи не бачили, бо вона стрімголов тікала до другої кімнати.

Одного вечора до них завітав Кол Голбрейс. Якраз перед тим Магдалина дістала радісну звістку з річки Стюарт і перевершила саму себе — не тільки в ході, рухах і грації танцю, але й у жіночій пустотливості. Чоловіки так і сипали дотепами на її адресу, а вона блискуче боронилася; сп'янівши від успіху й почуття власної сили, вона спритно наступала й відступала, дражнила їх або ласкаво брала під свою опіку. І мимохіть, інстинктивно, вони схилялися перед нею: не перед її красою, розумом чи дотепністю, а перед тим невиразним у жінці, що йому кориться чоловік, сам не відаючи, що воно таке.

Кімната аж гула від веселого гармидеру, Магдалина з Принсом пішли востаннє танцювати. Гаррінгтон виводив мудрі фіюритури, а Мелмют Кід, не маючи пари, схопив мітлу й закружляв з нею, мов навіжений. Ту мить двері затряслися від сильного грюкоту, і вони помітили, що клямка підноситься. Але їм і раніш таке траплялося. Гаррінгтон не перестав грати. Магдалина стрімголов шугнула у відчинені двері до дальшої кімнати. Мітла полетіла під лежанку, і як Кол Голбрейс та Луї Савой зазирнули до хатини, Мелмют Кід з Принсом, обнявшись, танцювали, мов божевільні, шотландський танець.

Звичайно, в індінок не заведено непритомніти з хвилювання, але Магдалина мало не зомліла. Скорчившись на підлозі, вона з годину дослухалася до приглушених чоловічих голосів, схожих на далекий грім. Немов пісня, знайома з дитинства, був для неї Колів голос, кожна інтонація зворушувала й бентежила серце, аж коліна їй підігнулися, і вона впала майже непритомна біля дверей. Та це було й до речі, бо вона не чула й не бачила, як Кол Голбрейс прощався.

— Коли ти гадаєш вернутися до Серкла? — ніби між іншим спитав Мелмют Кід.

— Я ще не зважив, — відповів Кол Голбрейс. — Мабуть, аж після того, як рушить крига.

— А як же Магдалина?

Той почервонів і втупив очі в землю. Якби Мелмют Кід не так добре знав людей, то відчув би зневагу до нього. Але він тільки подумки вилаяв білих жінок, що прибули до цієї країни. Мало їм того, що посіли місця тубільних жінок, так ще й чоловікам каламутять голови та вкривають їх соромом.

— А що їй бракує? — відповів король з Серкл-Сіті швидко й ніби виправдуючись. — Адже Том Діксон веде мої справи й пильнує, щоб вона мала все, що їй треба.

Мелмют Кід враз поклав йому руку на плече, щоб той замовк. Вони стояли коло хатини. Вгорі над ними північне сяйво вигравало, хизуючись дивними барвами, а внизу лежало сонне місто. Десь далеко гавкнув самотній пес. Король знову хотів був озватися, але Кід стиснув йому руку, мовляв, цить. Собака гавкнув удруге. Інші собаки один по одному відгукувалися, і кінець кінцем багатоголосе виття сповнило ніч. Тому, хто вперше чує цей тужливий спів, відкривається головна й найглибша таємниця Північної Країни, а тому, хто не раз його чув, він лунає, як урочисте подзвіння нездійсненим мріям. Це скарга на муку рокованих душ, бо пісня та ввібрала в себе всю спадщину Північної Країни, страждання незчисленних поколінь; вона — пересторога й реквієм для тих, що заблукали сюди з далекого світу.

Кол Голбрейс ледь здригнувся, коли виття завмерло в приглушенім риданні. Кід легко вгадував його думки: разом з ним він повернувся назад до тяжких днів голоду й страждань; разом з ним бачив терплячу Магдалину, що поділяла його муки й небезпеки без сумнівів, без скарг. Один по одному воскресали в його мозкові суворі та яскраві образи, і рука минулого важко стиснула йому серце. То був критичний момент.

Мелмют Кід мало не спокусився піти з останнього козиря і виграти гру. Але він хотів добре провчити Кола Голбрейса й стримався. За мить вони стиснули один одному руку, сніг зарипів під вишитими намистом мокасінами, і король попростував з пагорба вниз.

Знеможена Магдалина тепер нічим не нагадувала те пустотливе створіння, що годину тому заражало інших своїм сміхом, а яскравим рум'янцем та блискучими очима зовсім запаморочило своїх учителів. Млява й знесилена, сиділа вона на ослінчику так, як її всадовили Принс і Гаррінгтон. Мелмют Кід насупився. Так нічого не вийде. Коли настане час зустрітися з чоловіком, вона мусить триматися з ним гордовито й велично. І конче треба, щоб вона повелася так, як поведуться білі жінки, а то перемога не буде перемогою. Він поговорив з нею суворо, не добираючи слів, і розказав про всі хиби своєї статі, аж нарешті вона зрозуміла, які то простаки чоловіки і чому жіноче слово для них закон.

За кілька день перед святами Мелмют Кід знову відвідав місіс Епінгвел. Вона швидко переглянула свої сукні, тоді склала довгий візит до комори з крамом Компанії Тихоокеанського узбережжя й пішла до Кідової хатини знайомитися з Магдалиною. Після того там почалося таке, що годі було навіть уявити: краяли, міряли, фастригували, шили і ще щось невідоме робили. А чоловіків раз у раз виганяли з хати, і їм доводилося шукати притулку за подвійними дверима "Опери". Там змовники так часто перешіптувалися, так таємниче виголошували якісь чудні тости, що завсідники бару занюшили якісь невідомі джерела незчисленних скарбів, казали навіть, буцімто багато чечачо, а також один старожитець тримають свої речі під прилавком бару, аби рушити навздогін у слушну мить.

Місіс Епінгвел мала справді золоті руки, отже, коли вона ввечері перед святом повернула Магдалину її вчителям, то ті аж ахнули з подиву, так вона змінилася. Принс загорнув її в гудзонське укривало, шанобливо вклонившись, — більше щиро, ніж удавано. Вона взяла Мелмюта Кіда попід руку, і той подумав, як би йому не забути, що він для неї тільки навчитель. Гаррінгтонові все ще крутився на думці перелік тих речей, що

дано за неї, як викуп; він плентався позаду і всю дорогу, аж до самого міста, й пари з уст не пустив.

Підійшовши до задніх дверей "Опери", вони зняли укривало Магдалині з плечей і простелили його на снігу. Вона струснула з ніг Принсові мокасини й ступила на укривало у нових саєтових черевичках. Маскарад уже розпочався на добре. Вона завагалася, але змовники розчинили двері й уштовхнули її до середини. Потім оббігли навкруги, щоб собі увійти передніми дверима.

III

— Де ж Фреда? — не вгавали старожитці, а чечако так само жваво допитувалися, хто така Фреда.

Зала аж гула її найменням. Воно було в кожного на устах. У відповідь дженджикам-новакам робітники, що посивіли в копальнях, горді із свого прізвиська "бувальців", — або поблажливо й красномовно брехали ("бувальці" на те й є, щоб гратися правдою), або, обурені, люто позирали на них, мовляв, які невігласи. Тут було королів із сорок з Горішніх земель і Пониззя. І кожен уважав, що він на гарячому сліду, і кожен охоче підпирав свою думку жовтим піском із свого королівства.

Вагареві дали помічника, щоб тарував торбини, а тим часом кілька заповзятих грачів уже закладалися, як на справжніх кінських перегонах.

— Котра ж із них Фреда?

Часом думали, що грекиню-танцюристку викрито, і кожного разу таке викриття викликало паніку серед тих, що вже заклалися, та скажені записи нових закладів серед тих, що хотіли себе забезпечити. Мелмют Кід теж пристав до полювання. Гуляки радісно привітали Кідову появу, бо всі його знали. Кід мав добре око, що вміло примічати ходу, і тонкий слух, що розпізнавав відміну голосу. Він спинився на блискучій

красуні, що зображала "Північне сяйво". Але грекиня-танцюристка виявилася невловима навіть його спостережливому поглядові. Більшість шукачів золота начебто схилялися на бік "Російської царівни"; найграційніша за всіх у залі, вона, певне, й була Фреда Молуф.

Коли затанцювали кадрили, знявся радісний галас: знайдено Фреду. На давнішніх балах, у фігурі "всі за руки", Фреда робила надзвичайне па з відміною, лише їй властивою. Коли дійшли до цієї фігури, "Російська царівна" саме й виконала її в своєрідному ритмі ногами й усім тілом. Не встигли затихнути радісні вигуки ("От бачите!"), що аж струснули чотиригранні сволюки, як раптом виявилось, що й "Північне сяйво", й інша маска — "Полярний дух" — виконують те саме та й не гірше. А коли дві однакові маски, що зображували "Сонячних зайчиків", і третя, "Снігова королева", пішли їхнім слідом, то до вагаря приставили ще одного помічника.

З'явився Бетлз, просто з дороги, влетівши морозяною бурею якраз у розпал веселощів. Його обмерзлі брови обернулися у водоспади, коли він пішов у танець, вуса в бурульках, немов прикрашені діамантами, грали веселкою, а ноги сковзалися на шматках криги, що відпадали з його мокасинів та німецьких шкарпеток. На Півночі звикли бавитись без церемоній, бо люди з річок і стежок давно забули про ту вередливість, яку, може, колись і мали. Лише в колі вищих службовців ще дотримувалися деяких умовностей, а тут касти не мали жодної ваги. Мільйонери і жебраки, собачі погоничі й кінні поліцаї з'єднали руки в фігурі "дами до середини" і йшли колом, виробляючи всілякі викрутаси. Розваги їхні були галасливі й прості, але без непристойності: швидше тут панувало суворе лицарство, таке саме щире, як найвитонченіша чемність.

Розшукуючи грекиню-танцюристку, Кол Голбрейс постарався потрапити в ту саму четвірку, що й "Російська царівна", — адже більшість схилялася до думки, що вона й в Фреда. Однак потанцювавши з нею одне коло, він ладен був закластися на всі свої мільйони, що то не Фреда і що його рука вже колись оповивала той стан. Коли саме й де — він не міг би сказати,

але почуття чогось знайомого так гнітило його, що він цілком запалився новою загадкою. Мелмют Кід міг би допомогти йому, але він немов навмисне забирав "Царівну" і, кружляючи з нею в танці, щось палко шепотів їй на вухо. Проте найбільше залицявся до "Російської царівни" Джек Гаррінгтон. Один раз він одвів Кола Голбрейса набік і почав йому торочити про всілякі свої здогади, хто вона така, та ще й додав, що має намір доскочити її ласки. Його слова зачепили гордощі короля з Серкл-Сіті, а що чоловіки вдачею своєю не одноженці, то він за новим шуканням забув обох: і Магдалину, і Фреду.

Скоро пішла чутка, що "Російська царівна" — то не Фреда Молуф. Цікавість зроста. Це була нова загадка. Вони знали Фреду, та не могли її знайти, а тут ураз знайшли когось, та не знали, кого саме. Навіть жінки не зуміли її пізнати, дарма, що знали кожен гарну танечницю в цілій околиці. Багато хто вважав її за жінку з офіційного кола, що захотіла розважитися. Не мало було й таких, що запевняли, ніби вона зникне перед тим, як зніматимуть маски. Інші ж знов так само були певні, що це кореспондентка канзаської "Зорі" та що вона прибула описати їх по дев'яносто доларів за шпальту. Вагарям ще додалося роботи.

О першій годині всі пари зійшлися посередині зали. Почали скидати маски серед веселого сміху, неначе тут бавилися безжурні діти. Одна по одній злітали маски додолу, і не було кінця здивованим вигукам. Блискуче "Північне саяво" — то була брунатна негритянка, що прала білизну в тамтешніх житців і заробляла до п'ятисот доларів на місяць. Виявилося, що "Сонячні зайчики" мають вуса і що це брати, копальняні королі з Ельдорадо. Найцікавішими парами були Кол Голбрейс з "Полярним духом", а проти нього Джек Гаррінгтон з "Російською царівною". Вони найдовше не скидали масок. Крім них усі вже відслопили обличчя, однак грекині-танцюристки ще не знайдено. Тому на ці дві пари звернулися всі погляди... Кол Голбрейс, що його присутні підганяли вигуками, зняв маску зі своєї дами. З'явилось вродливе Фредине обличчя, й засяяли її блискучі очі. Здійнявся галас, але враз ущух: усі напружено чекали викриття останньої загадки — "Російської царівни". Її обличчя все ще прикривала маска, і Джек Гаррінгтон ніяк не міг упоратися з нею.

Гості нетерпеливилися, витягали з цікавості шию. Гаррінгтонові довелося пом'яти добірне вбрання своєї дами, і врешті маска злетіла. Гуляки в залі обурено загомоніли. З них насміялися. Виходить, вони цілий вечір танцювали з тубільною жінкою! А це було не заведено.

Але ті, що її знали, — а таких було багато, — відразу замовкли, і в залі зненацька зробилося дуже тихо. Розлючений Кол Голбрейс, ступаючи широкими кроками, підійшов до Магдалини й заговорив до неї чінукською мовою. Але вона спокійно, неначе забувши, що всі погляди стяглися до неї, як до магніту, відповіла йому по-англійському. Вона не виявляла ні страху, ані гніву. Мелют Кід аж захихотів, тішачись на її добре вихований спокій. Король відчув, що його висміяно, подолано, що його проста жінка-сивашка перевершила його витримкою.

— Ходи! — мовив він нарешті. — Ходи додому!

— Прошу вибачити, — відповіла вона, — але я обіцялася повечеряти з містером Гаррінгтоном. До того ж у мене ще стільки запрошень на танці...

Гаррінгтон простягнув руку, щоб повести її геть, не даючи визнаки, що йому страшно повертатися спиною до Голбрейса; щоправда Мелют Кід про всяк випадок підійшов до них ближче. Король із Серкл-Сіті стояв приголомшений. Двічі його рука сягала до пояса, і щоразу Мелют Кід напружувався, готуючись стрибнути. Однак пара пройшла безпечно в двері до їдальні, де продавалися устриці по п'ять доларів за пайку. Юрба голосно зітхнула, всі поділились на пари й подались слідом за ними. Фреда запишала губи і пішла з Колом Голбрейсом; але вона мала добре серце й меткий язик, а тому зіпсувала його апетит до устриць. Що вона йому казала, не має ваги, але він червонів і блід на відміну та кілька разів вилаяв люто самого себе.

В їдальні стояв пекельний гармидер, але він одразу вщух, коли Кол Голбрейс підійшов до столика своєї дружини. З тої хвилини, як знято

маски, люди, так і сяк гадаючи, чим усе це скінчиться, почали знову закладатися. Затамувавши подих, всі дивилися, що буде далі. Блакитні Гаррінгтонові очі дивилися спокійно, але під скатертиною, що звисала йому на коліна, гойдався сміт-і-весон. Магдалина глянула на чоловіка байдужим, знудженим поглядом.

— Чи... чи дозволите запросити вас потанцювати зі мною? — спитав, заникуючись, король.

Королева дружина зиркнула до свого запису й потакнула головою.